

სასაბუხო ფურცელი

სურათებიანი ჟამათება

გაერთიან. № 244

ღამატივის № 44

კვირა, 29 მარტი 1915 წ.

ვაისკოპოსები კირიონი და ლეონიდი.

გერცხლით სნეული

(შემდეგი *)

ეკლიან ფიქრებში გაბმულმა ხუცესმა ვერც კი გაიგო, როგორ დაილია გზა. სოფელი რომ გადაეშალა წინ, მღვდელმა მათრახი მოუმარჯვე-მოუღერა მას და წარმოსთქვა.

— ხომ დამაკერეს კაცი შენზე, დამლურსმეს, აღარ უნდათ ამგლიჯონ შენის მკერდიდან და კარგი! ტყუილადა ჰგონიათ, რომ ამით დამსაჯონ და ბევრი წაშაგებინონ. ისე ამოვწოვო სოფელი. როგორც ღრუბელმა, ისე შევიხმარო ყოველივე სიკეთე აქაური, რომ პირველი ადგილის მღვდლები შემომნატროდნენ!

ტიმოთე რომ სოფელში შევიდა, მისი ცოლი მარინე გომურის ბანზე იდგა და ქმრის გზას ვასცქეროდა. შეფიქრებული იყო ქალი; მღვდელი დანიშნულ დროზე არ მივიდა და ეს აწუხებდა ქალს.

— იქნება ი ბალლი ავად გახდა და იმას უზის იქ, ან იქნება არ მიიღეს სასწავლებელში და იმან დააბრკოლა კაცი, ფიქრობდა ის, და ათას გვარ საფრთხეს წარმოიდგენდა საშიშარს. ხან კი მუქი ფიქრები ნათელ იმედებად გარდაექმნებოდნენ.

— ვინ იცის ი კაცს კიდევ მისცეს ახალი ადგილი. მაშინ ბევრი საქმე გაუჩნდებოდა იქ მოსაწყობი. სწორედ იმიტომ იგვიანებს. თუ გადაგვიყვანეს, ნეტა ი ბალლი უკანვე მოიყვანოს ხომ მიიღეს და რა უშავს, ერთი-ორი კვირა არ იაროს გაკვეთილებზე. გაიფანტქალებს აქ, რთველს. ჩამოვათავებთ და ერთად წავალთ ქალაქს.

*) იხ. სურათებიანი დამატება № 43.

ნამდვილ ესე იზამს, თორემ იქ ვის დაუტოვებს ყმაწვილს ან ვის მი-
აბარებს ორი-სამი კვირით, ფიქრობდა მღვდლის ჯალაბი.

მღვდელმა შორიდანვე შენიშნა თავისი ცოლი, ლეჩაქს რომ აფრიალებდა ბანის წვერზე. ეჯავრა: გამარჯვებული არ მიდიოდა შინ, არც ერთი თავისი იმედი განხორციელებული არ მიჰქონდა თან და რა პირით უნდა სჩვენებოდა ქალს. მეუღლის თვალში აქამდის პირველი კაცი იყო ის, უნრიანი, მოხერხებული, საქმის მცოდნე, და ეხლა კი უნდა გაემუღავენებინა მისთვის, რომ ისე უშნოდ დამარცხდა. გული ბოღმით ევსებოდა. ერთობ დიდად წარმოუდგა თავისი დამარცხება, უკიდურეს უბედურებად. გულმა ერთი კი უთხრა ხუცესს, მოთმინებით დაჰხედ-როდა ამ დროებით უსიამოვნობას, ეთქვა ცოლისათვის ყველაფერი, მის კალთაში განექარებინა ჭმუნვა და მდინარესთვის მიეცა იგი სევდა, როგორც რამ სიზმარი უსიამოვნო, მაგრამ ამ კეთილმა გრძნობამ მხოლოდ გაუელვა გულში და იქვე ჩაკვდა. ისე პირქუშად შევიდა კაცი ეზოში, როგორც მეხცემული. ქალს სიხარულის შუქი ჩაუქრა სახეზედ, ღიმილი შეაშრა ბაგეზედ. ყმაწვილები პირლია შეჭყურებდნენ მამას. დიაკვანმა ცნობისმოყვარეობით დააჭყიტა თვალები.

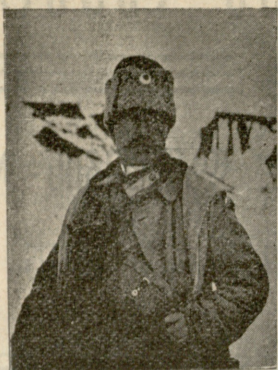
— რა იყო, კაცო, როგორ დააბინავე ი საწყალი ბავშვი, ხომ კარგად არის?

— კარგად არის, მაშ რა დაემართებოდა? შეუტია ცოლს და მიაგლო დიაკვანს აღვირი:

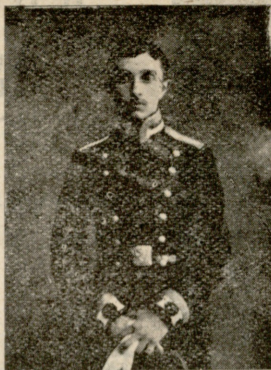
— ერთი ჩამოხსენ ხურჯინი და მოუარე ცხენს!

— სადა გდია ი გოგო, რომ არ გამამეშველება?

— წყალზედ წავიდა, ბეჩავ! მიუგო გულნატკენმა ცოლმა და მიეხმარა დიაკვანს რომელიც ხურჯინსა ხსნიდა.

კაჩიანი რაშდენ ბაბუნაშვილი
(დაჭრილი).

კ. დზორუჩი. მირიან ალ. ქუჩნია
(დაჭრილი).

პოდპორუჩიკი გ. ნიკოლოზის ძე
კლდიაშვილი (დაჭრილი).

17.

გავიდა ქამი. მწარე გრძნობა ნელ-ნელა მიუჭრდა; ნატკენი თავ-
მოყვარება დაამდა; იარა გულისა მოლად მორჩა და ოდნავ და ეტ-
ყობოდა თეთრი რამ ზოლი, ნიშანი წინანდელის ჭრილობისა. ეს სე-
რიც ათასში ერთხელ შეაჩნდებოდა ხუცესის გულს, როდესაც რამე
გარემოება გაახსენებდა ქალაქს და მის უარყოფელ სასულიერო
მთავრობას. გარნა ამ შემთხვევამ ჭკვაც ასწავლა ტიმოთეს.

— მოგცემენ თუ არა ოდესმე სხვა უკეთეს ადგილს, ეს ღმერ-
თმა იცის, ჯერ ჯერობით კი უნდა სავსებით ისარგებლო იმ გარემო-
ებით, რომელშიცა ჰხარ: უნდა გააძლიერო შენი შნო თუ შრომის
უნარი და რაც შეიძლება მკვიდრად ამოაშენო შენის კეთილდღეო-
ბის გოდოლი, ეუბნებოდა მღვდელი თავის თავს.

და თანდისთან მძლავრად უჭერდა მოყვასს თუ სამწყოსოს
ხელს, რომ გამოეწურა თვის სასარგებლოდ თუნდ უკანასკნელი სიჩ-
ხინტე. მეტადრე მაშინ უდარებდა ხუცესს დღე, როდესაც სოფელს
რაიმე გასაჭირი დაატყდებოდა თავს: ან ხარჯის ამკრეფნი შეესე-
ვოდნენ, ან ასკილის ყვავილობა მოატანდა და მთლად გამოიფიტე-
ბოდა სოფელი. მოძღვარმა იცოდა ეს, სწორედ ამ დროსთვის მოი-
მარჯვებდა თავისუფალ ფულს თუ სულადს და თავისებურად აღუ-
პყრავდა ხელს გაჭირებულს. მანეთი მანეთზე, კოდი პური ორ კოდ
დარკვევულზე გაზვირებული საქმე იყო მისთვის და გაკვეთილი გზა.
ყოველივე ესეთი დაწყებობა ქალაქდებდა ჰქონდა მას მარჯვედ
შეკრული; რომ კანონს როგორმე ბრჭყალი არ გამოეკრა მისთვის და
არ ეწყინა რამე. ისეთს ქალაქს შეადგენდა, ერთი დღე გარს გეარ-
ნა, შესავალ კარს ვერ უპოვნიდი. რა უჭირდა! წერა იცოდა, ამ გვარ
მწერლობაში დახელოვნებული იყო, სოფლის მოხელე-მსაჯულები
ხელში ეჭირა, რადგან შემთხვევის შესაფერად იმათაც არ ივიწყებ-
და. ივსებოდა მღვდლის სახლი დოვლათით, ღმერთი უხვის ხელით
აფრქვევდა ქვეყნიურს კეთილს მის კარმიდამოში და სახლ-კარში.
თანდათან მეტს კმაყოფილებასა ჰგრძნობდა კაცი. ეხლა ის ერთის
მხრივ მადლობელიც იყო, რომ მაშინ არ გადოყვანეს ქალაქში.

— არა მგონია, მეტს მოგებაში ვყოფილიყავი იქ. ამოდენა სამ-
კალი ყოფილა აქ, ხოლო ჰაზრიანი მუშაკი თითქმის არა. მოვიძიე,
შევიძინე, შევიკრებ ყოველსა ნაყოფსა და კეთილსა ჩემსა, ძალას და-
ვიკერ ხელში და ქალაქშიც ფესვებს გავიდგამ. ისეთი სახლი წამოე-
ჭიმო იქ, რომ იქაურ ხუცეებს კბილები უკაწკაწებდესთ! სახლები ქა-
ლაქში, მამული სოფლად, გარჯის უნარი, ცოტაოდენი თანხა და სხვა
რალა უნდა, რომ მიეცეს და მიემატოს ადამიანს, რომ მრავალთა
ზედან დადგენილი იყოს იგი თუნდ უბრალო სოფელში?!

— იცი, ქალო, თანდათან გამოცდილებას ვიძენ, თანდათან
მეტს მიდამოსა ვხედამ ჩემ სამოქმედოდ. წინად,—გახსოვს?—გაუბე-
დავდა ვმოქმედობდი, ჯერ მთლად არ შემეგნო ძალა გამორკვევუ-
ლის გეგმისა; ეხლა კი ვიცი, როგორ უნდა მოვიქცე და აკი მატუ-
ლობს კიდევ ჩვენი შემოსავალი და ყვავდება ჩვენი კეთილდღეობა.
მართალი დაუწერიათ: ყოველსა რომელსა აქვს, მიეცეს და მიემა-
ტოს, ხოლო რომელსა არა აქვდეს, მოველოს მისგან იგიცა, რომე-
ლი აქვდეს მას. სრული ჭეშმარიტებაა! უნდა წაერთვას, ვისაც მკი-
რედი აქვს, თორემ საიდან მიემატება, ვისაც ბევრი აქვს. ეგრეთა წუ-
თისოფელი: ერთის დაქცევაზე არის ამოყვანილი მეორის აშენება.
ღმერთმან ერთი რად აცხოვნოს, თუ მეორე არ წარწყმდის. არ გა-
იზრდება ახალი მცენარე, ვერც ყვავილად გარდაიფურჩქნება იგი,
თუ იმ ნიადაგში, მის ფესვებ ქვეშ, არ განიხრწნა სხვა, რასაც ოდეს-
მე სიცოცხლე ჰქონდა მინიჭებული. ნურაფრისა ნუ გეფიქრება! ისეთს

გარემოებებში ჩაგაყენო, რომ მღვდლის ჯალაბები კი არა, თავადის
ცოლებიც შემოგნატრიდნენ.

მარინეს კი ის არ ანაღვლედა, რაზედაცა ზრუნავდა მისი ქმა-
რი. მას ის აფიქრებდა, რომ არ ეჩემებოდა კაცის ესეთი მსჯელობა,
არც გული უოქვამდა ეს თი შენაძენისთვის. მას აგონდებოდა სხვა
ნათქვამებიც: უგუნურო! ამას ღამესა მიგილო სული შენი შენგან,
ეგე, რომელი მოიქნადე, ვისა იყოს? და კიდევ: რასაცა გასცემ, შე-
ნია. ამ მცნებას უფრო ეთვისებოდა მოწყალე გული ქალისა, მაგრამ
სდუმდა: იცოდა, რა ჯიუტად იყო მღვდელი მომართული და ჩუმად
იყო.

ესე ეუბნებოდა მღვდელი თავის ცოლს, როდესაც მან მოახერ-
ხა და ქალაქში შეიძინა მამული. სახლი ვალიანი იყო, საჯარო ვაჭ-
რობით დარჩა იგი ხუცესს, მაგრამ სახლი ხელსაყრელი გამოდგა და
ისე კარგად გაჭირავდა, რომ თავსაც გამოისყიდდა, მოგებასაც აჩე-
ნებდა პატრონს. ერთი ოთახის გადარჩენაც მოახერხა, რომელიც
ბინაც შეიქმნა ტიმოთესთვის და ბუნაგიც სოფლურ ნაწარმოების
დასაბინავებლად. ეხლა მას შეეძლო ზოგიერთა რამ ჩაეტანა ქალაქ-
ში, შეენახა იქ და მოგებით გაეყიდნა ჩარჩებზე. ყველაფერს მოა-
ხერხებდა, თავისუფალი დრო ბევრი ჰქონდა. რა იყო მისი სამსახუ-
რია? კვირა-უქმეში უნდა ეწირნა. ძალას კი არავინ ატანდა, მაგრამ
მანაც საჭირო იყო წირვა-ლოცვა. არც ლოცვის გაჭიანურება უყვარ-
და და დიაკვანიც შეაჩვია, რაც შეიძლებოდა მოკლედ მოეჭრა სა-
კითხავები. განათვლა, მონათვლა, სახლის კურთხევა, ქორწინი და
ყველა ამგვარი სამსახური ხერხდებოდა მაშინ, როცა უფრო ეცალა
მღვდელს. თუ დილით არ ეცალა, საღამო ხომ იქ იყო ან მეორე
დღე. სად გაიქცეოდა საქმე?! სახალისოც იყო ყოველივე ეს: შემზა-
დებას არა თხოულობდა, არც შრომას რასმე, შემოსავალს კი იძლე-
ოდა ცოტაოდენს და კარგ დაპურებას უსათუოდ. ნახევარ საათი
იკითხე და იგალობე, ერთი საათი შეიქეც და განისვენე. სწორედ
კარგი ხელობაა ე მღვდლობა. მხოლოდ საზიარებელი და ანდერძი
უჭირებდა საქმეს: სიკვდილი არ იცდიდა ი დალოცვილი და ხუ-
ცესსაც აშურებდნენ, ძალას ატანდნენ.

ესეთ ფიქრებზე იდგა მოძღვარი და თავის თავს მოსაზრებას
უქებდა, რომ სხვა სამსახურს არ დაადგა და არ შესდგა ცხოვრების
იმ კრულ გზაზე, სადა აღმოცენდებოდა ეკალნი მხოლოდ და კუროს-
თავნი.

18.

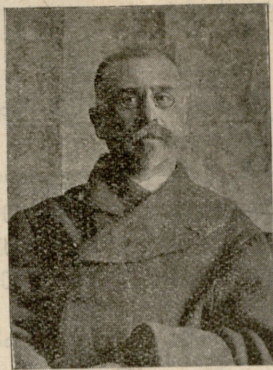
ძალიან წინ წაიწია ხუცესმა არჩეულ გზაზე. რაც მეტი შეიძი-
ნა, იმდენი უფრო გათამამდა, მედიდურობა დაიწყო, ყურადღებას
აღარავის აქცევდა. საყდარიც და მრევლიც თავის ნებაზე დააყენა.
სწირავდა, როცა მოისურვებდა; ლოცვას მაშინ დააყენებდა, როცა
საღამოს ძილით გაძლებოდა. ხშირად ხალხი შეიყრებოდა საყდრის
ეზოში, დიაკვანი და მნათე ელოდდნენ ხშირ ბინდამდინ, მღვდელი
კი არსადა სჩანდა. აკრძალა, დაეძახნათ და შეეწუხებინათ. არც საყ-
დრის კარის გაღება შეიძლებოდა უმისოდ. სინამ მღვდელი არ გა-
მოჩნდებოდა, ზარი არ დაირეკებოდა.

— თუ არქიელის მოსვლაზე ყველა ზარებსა რეკამენ, ჩემ მოს-
ვლაზე ჩემი საყდრის ზარი დაირეკოს. მრევლმაც იცოდეს, როდის მო-
დის მათი მოძღვარი საყდარში და ადრე ნუ იკრიბება ტყუილად!

სოფელში არ მოსწონდათ მღვდლის ესეთი ქცევა და მიმარ-
თულება, ყრუთ გაისმოდა იქ უკმაყოფილება, მაგრამ ხმის ამომღები
ჯერ არავინ იყო: ძალის მექონი მეგობრად ჰყვანდა ტიმოთეს, ხო-
ლო უძღურნი და დაჩაგრულნი ეხლაც ხმა ჩაკმენდილნი იყვნენ, რო-
გორც ყოველთვის. ზოგნი კიდევ აქებდნენ მოძღვარს, როგორც მტკი-

პორ. ირაკლი ვაჩნაძე
(დაქრილია).

პოდპოლკ. ლაშვინტ. იოსებ. ძე
ბალუევი (დაზიანებულია).

ჯ.-კ. ავდენ. ბარბაქაძე
(მოკლულია).

ცე ხასიათის ადამიანს და გამჭრიახს. თუ ვინმე გაჰბედავდა წინააღმდეგობას, მღვდელი დახელოვებული იყო ბრძოლაში: ძალის მექონთან ხერხსა ხმარობდა, ხოლო უძლურთან ძალას. მას აქათ უფრო ადვილი შეიქმნა მღვდლისათვის ესეთი თამამი ქცევა, რაც მთავრობამ ყურადღება მიაქცია მის განათლებას და წარმატება მიანიჭა მას: იმ არეში ცოტა იყო განსწავლილი მღვდელი და როცა იქაური მოძღვართუხუცესი გადავიდა სხვა ადგილას, ეს თანამდებობა ტიმოთეს მისცეს. ძალიან სასარგებლო იყო ეს მისთვის: ამ თანამდებობას ცოტა რამ შემოსავალი მოსდევდა თავისთავად; გარდა ამისა ის სამღვდელთა უფროსი ხდებოდა იმ მიდამოში და ამას თავის სახეიროდ გამოიყენებდა გამოცდილი, თავის სასარგებლოდ მიაქცევდა და შემოსავალს გაიმრავლებდა.

ღმერთი ვისაც მისცემს, ორი ხელით მისცემს: არ გასულა რამდენიმე თვე და ტიმოთე დანიშნეს თავმჯდომარედ იქაურ საეკლესიო სკოლების კომიტეტისა. ეს თანამდებობა პირდაპირ შემოსავალს არ იძლეოდა, მაგრამ პატივსა ჰმატებდა, თავმოყვარეობას აკმაყოფილებდა, გავლენას აძლიერებდა და იმისთანა მარჯვე ადამიანის ხელში სასარგებლოდ ამოძრავდებოდა ეს ძალაც.

— ეხლა კი მიჰხვდა მთავრობა, ვისთანა აქვს საქმე და დამოფასა. მაშინ ყველაფერზე უარი მითხრეს და გამაწილეს, აწ მიჰხვდნენ, რომ ტყუილად დამჩაგრეს და ჰსურთ გამოისყიდონ თავიანთ შეცდომა, ამბობდა მღვდელი და სიამოვნებით უღიმოდა თავის თავს.

— რა იციან, რომ მათი მაშინდელი უარი მე ჩემდა სასარგებლოდ გამოვიყენე. თუ მაშინ გადავსულიყავ ქალაქში, დაუსრულებელი დამჩაგებოდა დაწყებული საქმეები და ეგრე შევიძენდი იმას, რაც ეხლა მოვიინაგრე. დავიმუხლისთავე მაშინ, მაგრამ სწორედ ის უნებლიეთი დაცემა გამოვიყენე, როგორც რამ ქამანდი და გადავიტანე ჩემნი მოშურნენი თუ უარის მყოფენი, ფიქრობდა მღვდელი.

და 'იამოვნებით უალერსებდა თავის თავს, უქებდა წინდახედულობას და გამჭრიახობას, საპატიო ადგილს ანიჭებდა ღირსეულს.

— იქვე, სასწავლებელშივე, ვატყობდი ჩემს თავს, რომ უხვად ვიყავი ბუნებისგან დაჯილდოებული. მოვსწონდი კიდევ მასწავლებლებს, რამდენჯერ ვუქვივართ. შუბლის მოყვანილობაც სწორედ ისეთი მაქვს, როგორც უნდა ჰქონდეს ნიჭიერ ადამიანს. აფსუს, რომ არ განვაგრძე სწავლა, თორემ უთუოდ კვალს გავავლებდი მეცნიერებაში და უკიდავ ვყოფდი ჩემს სახელს! მაინც არაუშავს რა, ვერც ეხლა დამივიწყებენ მალე.

— ეჰ, ან კი რაში მეკითხება. ვეხსომები ვისმე თუ არა: როცა მე აღარ ვიქნები, მაშინ ხომ ყველაფერიც მოისპობა ჩემთვის და ჩაქრება. მითომ არა? განა სხვა ჰაზრი, სხვანაირი მსჯელობა ამო არ არის და ბრბოს საცთუნებლად შეთხზილ-მოგონილი? ფიქრობდა ხუცესი.

მაგრამ ბევრი დრო კი აღარა რჩებოდა ტიმოთეს ამისთანა ფიქრებისა და უშედეგო გრძობათათვის: საეკლესიო წესების შესრულება თავი მრევლში, მრევლიდან მრევლში სიარული მოძღვართა და საყდართა სათვალერებლად, სკოლებისა და მასწავლებელთა საქმეების მოწესრიგება; ახლა ყველგან სადილ-ვახშამი, თამაშობა და სიმღერა; შიგადაშიგ ბანქოს თამაში; აქა-იქ შემთხვევითი არშეიკობა, ისე სახალისოდ თუ ჟამთა შესაფერადებლად. სადღა ეცალა მოძღვარს ფიქრებისა და ოცნებებისათვის? ეს დრო სწორედ ბედნიერი ხანი იყო მისთვის, დამაკმაყოფილებელი და ეს მით უფრო, რომ განდიდებულ-გალაღებული კაცი ველარა ჰხედავდა იმ ჩრდილებს, რომლებიც აღმოჩენილიყვნენ მის ცხოვრების კამარაზედ და

ადგილ-ადგილ კიდევ შენივთებულებიყვნენ და ჩაებნელებინათ მოწმედილი ცა მისის ბედნიერებისა.

შინვე შესჩენოდა ტიმოთეს კეთილყოფას დამუქველი მილი, თუმცა უძალო, მაინც უსიამოვნოდ მზრზნელი და ამამღვრეველი გუნებისა.

19.

სალამო იყო კარგად გვიანი. მღვდელთუხუცესი სხვა სოფლიდან მოვიდა. დიაკვანმა მოახსენა, ჯვარსაწერია დღეს, ხათთან თელეს უნდა დაესწეროთო ჯვარი.

— კარგია! თხუთმეტ მანეთ ნაკლებ კი არ დაესწერ ჯვარს.

— რად უნდა დასწეროთ ნაკლებ: შეძლებული ოჯახის შვილია. კერპი კაცი კი არის, იქნება გავაჯანჯლოს.

— იმდენი იჯიუტოს, მინამ მოეწყინება: მინამ ფულს არ დამითელის, ფეხსაც არ გადავდგამ ეკლესიისკენ.

— მერმე რა საჭიროა მეტის თხოვნა? ოჯახის შვილია და ვაი თუ იწყინოს. ისე გამოართვით, როგორც დაუდგენიათ, სთქვა მღვდლის ჯალაბმა მოკრთალებით.

— არ გესმის საქმე! გლესკაცობა რომელი კანონმდებელია, რომ თითონ ჰწინხრამს გადასახადს?! სწორედ მაგ თავი ოჯახების ბრალია სამღვდელოების ესეთი შეიწროება. ღარიბს მხოლოდ ხუთი მანეთი უნდა გადახდესო ჯვარსაწერი. რომელი ჩასთვლის თავის თავს მდიდრებში? გამოდის, რომ საზოგადოდ ხუთი მანეთი უნდა ვილოთ ჯვარსაწერი. ხომ შიმშილით დაგვეხოცა ცოლ-შვილი.

— მართალსა ჰბრძანებ, შენმა მადლმა! გოგოლანთ ბიჭმა რომ ხუთი მანეთი გადმოგვივდო იმ დღეს, ძალიან ღარიბია? სულაც არა! გლესი საზოგადოდ შეძლებულია: თავისი მიწა აქვს, სახლ-კარი, მუშაობა იცის და ცოტათი კმაყოფილდება. ჩვენა ვართ საბრალონი, უნიადაგონი და მაგათ ხელში შემყურენი, დასძინა დიაკვანმა.

— მეც ეგრე ვფიქრობ! იმ დღეს რომ ხუთი მანეთი დაგვაკლდა, მაგის კისრიდან ამოვიღებ ეხლა იმ ფულს.

დაღამდა. მოვიდა თითონ ბერა და მოახსენა მღვდელს, მეფედლოფალი მოდის და წამობრძანდითო.

— კეთილი! აბა ჯვარსაწერი. კარის გასაღები, ფიანდახისა, გვირგვინების ფულიც ხომ მზად არის? მნათეც არ დაივიწყო: დიდი ოჯახიშვილი რომ ხარ, სარისტაც ოჯახიშვილური უნდა მიადევნო.

— ვიცი, მამაო! ჩემი მოვალეობის შესრულებას წინ რა უდგა? მაგრამ მღვდლის ჯალაბიც კი უთუოდ უნდა გვეწვიოს ქორწილში მიუგო ბერამ და ორი ოქრო ამოიღო ქისიდან.

მღვდელმა დახედა ხუთმანეთიანებს და ხელი უკან წაიღო.

— როგორ გეკადრება! რახან კარგი მეგობრობა გვაქვს მე და შენ, თხუთმეტ მანეთს დაგჯერდები, თუმცა ორი თუმნის მოცემა მაინც შეკვეთის შენს ბედნიერს ოჯახს. მერმე რა რძალი მოგყავს!

ბერას არ უამა მღვდლის თქმა: უნდოდა ყველაფერი რიგზე და სამხიარულოდ ყოფილიყო, ყველა კმაყოფილი დამრჩალიყო; ამისთვის პირდაპირ ამოიღო ის ფული, რომელიც ეკუთვნოდა მღვდელს მისგან.

— რაღა ბრძანებ მაგისთანა სიტყვას? ხომ იცი, რომ დადგენილების ძალით თუმანი უნდა მოგართვა. ესეც არ იყოს, ვის გაუგონია თუმანზე მეტი ჯვარსაწერი უბრალო გლესისაგან?

— თქვენ რომელი კანონმდებელი იყავით, რომ დაადგინეთ და მორჩით? ეგ თქვენი საქციელი უკანონობაა, მთავრობის უფლების შელახვა და მე, როგორც მთავრობის კაცი, ვალდებული ვარ არც დაგეთანხმით, კიდევ მოვახსენო ყველაფერი უმფროსებს; უნდა

დავასახელო ის კაცები, რომლებიც ალელვებენ სოფელს, მიუგო მღვდელმა და ხმა აუმაღლა.

მაღალ ხმას მაღალი ხმა მოჰყვა, ყვირილს გნიასი, წყევლას ლანძღვა. ამასობაში მოვიდა მეფე-დედოფალიც, საყდრის კარი დაკეტილი დაჰხვდათ. შეიქმნა ჩოჩქოლი. საქმე რომ გამწვავდა, მღვდლის ჯალაბმა ველარ მოითმინა და შეევედრა ქმარს დასთანხმებოდა, მოესპო უსიამოვნობა, მაგრამ გახელბუღმა კაცმა არ უსმინა მეუღლეს, საჯაროდ ჰკადრა მკვახე სიტყვა და უბრძანა შინ შესულიყო. გაძნელდა საქმე. სისხლი აემღვრა ხალხს. თვით მღვდლის მეგობრებიც ალელდნენ ფრიად. წამოდგა წინ მალხაზ ბურჯელი და სთხოვა მღვდელს დასთანხმებოდა, შეესრულებინა თავისი თანამდებობა. მღვდელი მრისხანედ მიუბრუნდა მას და ავად შესძახა.

— ნუ ერევი გლეხების საქმეში! მე ვთხოულობ სამსახურისათვის ღირსეულ სასყიდელს და სხვები კი ისეთინც არიან სოფელში, რომლებიც არც არაფერს უკეთებენ ხალხს და ტყავსაც აძრობენ უსამართლოდ.

— მაშ ეგრე, მღვდელი? ეს უღვაში არა მქონდეს ზედ, თმ არ გადაგაყლაპო ამონაღები სიტყვა! სიტყვა მალხაზმა და მოშორდა მღვდლის კარებსაც, მთლად ეკლესიის ეზოსაც.

— ჰხედამთ, ხალხხო? ეს კაცი სოფელს მიღვლებს და თანაც შემუქრება! მოწმები აუავით სხვა აღარა დამჩინია რა, უნდა მოვახსენო ყოველივე ეს მთავრობას.

ეხლა კი შეფიქრიანდა ხალხი. მრევლი შეჩვეული იყო მღვდლის ჯიუტობას, მის ჩიჩინს და ჯანჯლობას; ისიც იცოდა ხალხმა, რომ სწორედ მაშინ გაიმადრებდა ხუცესი ფეხს, როცა გლეხს გასაჭირი მოასწრობდა, და ბევრჯელ უკანასკნელ ლუკმას გამოსწვდიდა პირიდან, მაგრამ ეს ვაჭრობა და ღრიანცელი ბოლოს თავისთავად დაეშვებოდა: მღვდელი დაადგებოდა თავის საქმეს, ხოლო გულკეთილი ხალხი წამსვე დაივიწყებდა წყენას და მიუტევენდა უდიერობას, მეტადრე თუ დღევანდელივით სამხიარულო გზაზე იყო დამდგარი. ეხლა კი მიჰხვდა ხალხი, რომ სახუმარო ბრძოლა არ დაიწყო სოფლის ორ ძლიერთა შორის, და მოისურვა მოესპო აყალმაყალი. დროც იყო: შეშფოთებული პატარძალი შიშით კანკალებდა და ტიროდა, მორთულ მეფეს ბოღმა ყელში ებჯინებოდა და გარკინავებული იდგა; დედაკაცები ვიშვივებდნენ; შეზარხოშებულ მაყრებში არეულობა ჩავარდნილიყო და შეიძლებოდა ქარიშხლად გარდაქმნილიყო. იგრძნეს ეს სოფლის ქეთხულებმა და მიჰმართეს ისევ ბერას, რომ დაეკმაყოფილებინა მღვდლის სურვილი. მაშინ ხმა აიმაღლა ბერამ.

— ხალხო და ჯამათო! მე იმისთვის კი არ გავეჯიუტდი, რომ რალაც ხუთი მანეთი შენანებოდა ამ ჩემთვის ბედნიერ დღეს, მაგრამ არ მინდოდა დამერღვია სოფლის დადგენილება; ეხლა, რახან სოფელი მეუბნება მიეციო, აჰა მიირთვას!

ჩააბარეს მღვდელს ფული. გაიმართა ჯვარისწერა. სიმღერითა და ყიყინით წაიყვანეს მეფე-დედოფალი. მღვდელ-დაიკვანიც მიიპატივეს: უმათოთ არ შეიძლებოდა, სახლშიც უნდა დაელოცნა მღვდელს შეუთლებულნი, სუფრა ეკურთხებინა. გაჩაღდა ქორწილი, გამხიარულდა ბუხარი და აღარც ვინ იყო სახლში გულჩათხრობილი გარდა ხუცესისა. პურობა იყო დიდად უხვი და ისიც უთუოდ გამხიარულდებოდა, ქუდს ჰერსა ჰკრამდა, რომ წარებოცა ცუდი შთაბეჭდილება, რომელიც მოახდინა მისმა ვაჭრობამ, მაგრამ ველარ მოახერხა: მალხაზი არ მივიდა მეჯლიშში და ეს შავ აჩრდილად ჩაეფინა მღვდლის გულს, ავის მომასწავებელ ლანდად დაესახა თვალ წინ. მღვდელი რომ წასულიყო, მემრე სწვევოდა მალხაზი ბერას, ძალიანაც მოემხიარულებინა, კარგი პირისანახავი მიერთმია პატარძლისთვის, შაბაში უხვად გაეცა. ეს მეორე დღეს უამბეს ტიმოთეს.

20.

მღვდელი შეზარხოშებული დაბრუნდა ქორწილიდან. მას დაჰვიწყებოდა გარდახდილი ბრძოლა, შეპრიგებოდა მექორწინეებს და მოემხიარულებინა. ჩვეული იყო ის ამისთანა ამბებს. ის ახარებდა ხუცესს, რომ თავისი სიტყვა გაიყვანა, ნება თუ სურვილი აისრულა და არავის დაუთმო. ეჰა! სად წავიდოდა, რომ ყველასთვის დაეთმო?! სოფლის ხალხი ჯიუტია მისაკემში, მუდამ ხვეწნა იცის, ჯიჯინი და თუ ყველას დაჰყვა ან აპატია, შინ ველარას შეიტანს. ეს ბრძოლა სრულებითაც აღარ დასტოვებდა მის გულში აღარავითარ კვალს, მის ხსოვნიდანაც მთლად ამოიფხვრებოდა ის, თუ მალხაზასთან არ მოსვლოდა ლაპარაკი. ეს კი ველარ ავიწყდებოდა ტიმოთეს, რადგან ახალ და შესამჩნევ დაბრკოლებად აღემართა ეს მის სავალ ბილიკზედ: მღვდელს აქამდინ მარტო გლეხებთანა ჰქონდა ბრძოლა, ხოლო თუ ამისთანა ურთიერთობის დროს ვინმე ძალის მექონი ჩაერევოდა, მხოლოდ მის მხარეს ჩაერევოდა ხოლმე და მის მეშველად; ეხლა კი სხვანაირად შებრუნდა საქმე.

არა, რას ერევოდა ისეთს ამბავში, რომელიც სრულებით არ შეეხებოდა მას?! მე ვებრძოდი ჩემს მრევლს, ვეკამათებოდი საეკლესიო საქმის გამო და მევე ვიციოდი, როგორ ან რით ვავათავებდი საკითხს და მოვრიგდებოდი. ან იქნება არ იცოდა რომ საჯაროდ არასდროს არ დავუთმობდი?! უნდა შემოსულიყო ჩემთან, ეკითხა, ეთხოვნა და მაშინ მე თითონ ვუჩვენებდი თავდასავლელ კვალს; თუმანს მომცემდნენ ხელში, დანარჩენს შემპირდებოდნენ თუნდ მხოლოდ სიტყვით და გათავდებოდა ჩხუბი. ალბად იმას უნდოდა სახალხოდ ეჩვენებინა თავისი ძალა და გავლენა. მოჰხვდა! მოვიდა სიტყვა და დაჰხვდა ქვა, ფიქრობდა ტიმოთე.

მაგრამ, ეტყობოდა, არც ისე სიძი ყოფილიყო ის ქვა, სიტყვას რომ დაჰხვედროდა: თუმცა გატეხილიყო სიტყვის გულა, მაგრამ შეეცრცნა მქადაც და კვალი დაემჩინა მისთვის. მაშ რა იყო ეს, რომ მღვდლის გულის კუნჭულში მაინც შავად ჩამჩალიყო ეს ჯავრის რამ ნაგლეჯი და ვერ ჩაერეცხა იგი ვერც თუ ღვარს წითელ ღვინისას?! ისიც აჯავრებდა ხუცესს, რომ მისი ცოლი მარინე არ იყო ქორწილში. სოფელში დიდებული მეჯლიში ჰქონდათ, მღვდლის ჯალაბი კი თავს არ იჯდა, თვით მღვდელთუხუცესის მეუღლე! ეს ხომ თვითონ მოძღვრის უპატივცემულობა იყო და დამციობა.

— ძალიან დავლიეთ, ქალო; დიდი ქორწილი გადიხადეს და ღრეობა. შენ რატომ არ წამოხველ?

— გუნებაზე არ ვიყავი, ვერც ბალებს დავანებე თავი; ან რად მინდოდა წამოსვლა, განა ისე კი არ ვიცი სოფლის ქორწილი.

— იცი თუ არა, ეგ სხვა კითხვაა. ბავშვებთან ნენეს დააყენებდი; ჯერ პირველია თუ ბალებს ცოტახნობით მიტოვებ?! იქნება არც კი დაგპატიყეს?

— ბევრიც მეხვეწნენ! აკი გეუბნები, უგუნებოდ ვიყავი, თავს შემომფრინდა და იმიტომ ვერ წამოვედი მეთქი.

— ჰო და უნდა წამოსულიყავ! სოფელში რომ პირველი მანდილოსანი ხარ, ყველგან პირველი ადგილიც უნდა გეჭიროს. მაგრამ რომ ვერაფერი ჩავაგონე! სულ იმას გეუბნები, ჩემს საქმეში ნუ ერევი მეთქი. მე მრევლში ჩხუბი მაქვს თუ სიამოვნება, შენ ეს არ შეგეხება; მითომ არც კი გაგიგონია. რა საჭირო იყო, რომ გამოესარჩლე ი ბერას? იქნება შენი გულკეთილობა უნდა გეჩვენებინა ი ტეტიებისთვის. არ მომწონს შენი ქცევა. ჩრჩილივით შემჩენია შენი უარშიობა და გუნებას მიმღვრევს.

ქალი დაღონდა. ხედამდა, რო სცდებოდა კაცი, რომ მრუდე გზაზე შემდგარიყო ის, მაგრამ ვერ გაეგებნა პირდაპირ და გულახდით ეთქვა ყოველივე. ეხლაც დაჩუმდა, არ უნდოდა ნასვამ კაცს შეჰლაპარაკებოდა. მღვდელი ჩამოჯდა ტახტზე და ტანთ გახდა დაიწყო. თან ისევ ბურტყუნებდა, უკმეხად იხსენებდა ცოლს, ჰგომბდა მის საქციელს და ჰაზრებს. ქალმა ველარ მოითმინა უსამართლობა და მიახალა ქმარს პირში.

— ეგრე შემოტანილი სარჩო ნაარმევად მიმაჩნია. ჩემის ფიქრით, არ შეჰშენის ღვთის მსახურს ეგრეთი გულქავაობა. მეშინიან, ვაი თუ ეკლესიამ არ მოიხდინოს თვისი მსახურის ეგრეთი გულავობა და დაგვიზეზოს, დაგვსაჯოს.

— აი რეგვწული სიტყვა! ხატი დაგვიზეზებს, წყევლა გვიწევს, ღმერთი დაგვსჯის... სწორედ შენთვისა სკალიან ღმერთს და, თუ არ დაგიშლია, იმასა სთვლის, მეტი ავიღე ვერასწერი თუ ნაკლები. შეიგნე, რომ მე სამსახურს ვასრულებ და ჩემს სამსახურს ვაფასებ; სხვები რომ შესაფერად არ აფასებენ ჩემს ვასჯას, არც მთავრობა და არც ხალხი, მე თითონ ვაფასებ და კიდევ ვპოულობ საშუალებას ავიღო სასყიდელი. მაგრამ რა გელაპარაკო! შეუგნებელ ადამიანს გადაგეკიდე და ეხლა გვიან და არის თითზე კბენა თუ სინანული.

ემწვავა მარინეს ეს სიტყვა და ცრემლები გადმოჰყარა, უსიტყვოდ დაიწყო მღუღვრა. ადგილობრივ ჩაფუტქა უსამართლობამ. ეს პირველი არ იყო ქმრისაგან ამისთანა საყვედურო. კაცმა იცოდა, რომ სწორედ ამისთანა თქმით ატკენდა ცოლს გულს და როცა დასჯა უნდოდა მისი, ამ თქმას გადააწნავდა დედაკაცს, როგორც რამ შოლტს მოქნილს. ქალმა რომ ტირილი მორთო, ხუცესი გადაბრუნდა და ხვრინვა ამოუშვა. იმისი დარდი არა ჰქონდა გალაღებულს, რომ ყველა ამისთანა საყვედურო და სისასტიკე ჩასწყვეტდა ხოლმე იმ ნაზ და უჩინარ სიმებს, რომლებითაც ქალს გადაემა თვისი მოსიყვარულე გული ქმრის გულთან, რომ იგი ჩაწყვეტილი სიმები სობდნენ მათ ერთობას და აწამებდნენ დედაკაცს, რომლისთვისაც ქმარ-შვილის სიყვარულის გარეშე არა არსებობდა რა მთელ ღუნიაზე.

(შემდეგი იქნება).

გ. ბარნოვი